

60. Frankfurt Kitap Fuarı'ndan İzlenimler ve Osman Hocam'ın Ardından

Ali Fuat Kartal*

Frankfurt Kitap Fuarı'nın 60'uncısı 15-19 Ekim 2008 tarihleri arasında gerçekleşti. 100 ülkeden 7 bin 373 ziyaretçinin katıldığı fuarın bu yılki onur konu olan Türkiye, fuarda 100 yayineviyle temsil edildi. Fuar hakkındaki izlenimlerime geçmeden önce kısa bir tarihçe bilgisi vermek isterim.

Dünya'nın en büyük kitap fuarı olarak kabul edilen organizasyon, basılı ve elektronik yayıncılık alanında faaliyet gösteren kuruluşların katılımıyla 1949 yılından bu yana Almanya'nın Frankfurt şehrinde her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmektedir.

Geleneksel olarak 100'den fazla ülkeden yaklaşık 7.000 yayıncıyı buluşturmakta olan fuarın ziyaretçi sayısı 2004 yılında 290.000 olarak tespit edilmiştir. Sadece fuarın düzenlendiği tarihlerle sınırlı kalmayan ve Frankfurt Kitap Fuarı tarafından yıl boyunca organize edilen edebiyat, sanat, bilim, kültürel etkileşimler, iş, dil, din konularında çeşitli ülkelerin önde gelen yazar, araştırmacı, bilim adamları ve sivil toplum örgütlerinin katılımlarıyla 3.000'den fazla açık oturum, söyleşi, panel ve konferans düzenlenmektedir. Fuarın resmi web sitesinde (<http://www.book-fair.com/en/>) ayrıntılı bilgi bulmak mümkündür.

Frankfurt Kitap Fuarı kapılarını ziyaretçilerine açmadan bir gün önce, Türk Kütüphaneciler Derneği Yönetim Kurulu Üyesi İsmail Arayıcı'nın bir yıl önceki tecrübesinden yararlanarak fuar alanını gezme şansı elde ettim. Bunu bir şans olarak görüyorum çünkü ortalığın karma karışık, adeta toz-duman halini görünce yarın açılış var, "bu fuar yarına nasıl hazır olacak?" diye düşünmeden edemedim. Ancak fuarın ilk günü, beni kaygılandıran görüntüden eser yoktu. Açılış sabahı erkenden fuar alanına giriş yaptığımızda, gördüklerim karşısında bir kez daha Alman disiplini ve çalışkanlığına hayran kaldım. Her şey hazırды, güvenlik görevlileri ve polisler görev dağılımı yapıyorlardı.

Kimi benim gibi ilk kez, kimi de belki onuncu kez dünyanın bu en önemli kitap fuarına geliyordu. Ancak ilk gün benim için fuar alanı korkutucu bir görüntüye sahipti. Hepsi birbirine bağlanan çok sayıda binadan oluşan ve fuar alanına bir kapıdan giriş yaptığımızda dışarı çıkmadan bütün binaları gezmenin mümkün

* Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Başkanı, e-posta: kartalaf@yahoo.com

olduğu 10 bölümden ibaret bir kompleks. Bu nedenle fuarın tamamını gezmek kolay bir iş değil, bir de panellere, söyleşilere katılacaksanız, geriye çok zamanınız kalmıyor.

60. Kitap Fuarı'nın Türkiye için ayrı bir önemi vardı. Bu yıl onur konusu olan Türkiye'den yazar, yayıncılar ve kütüphaneciler başta olmak üzere sektörün her temsilcisini görmek mümkündü.

Onur konusu Türkiye olduğu için gün boyunca her saat farklı bir yerde Türk edebiyatı üzerine etkinlikler vardı. Etkinliklerimize katılanlar çoğunlukla Türklerdi ve olumlu tarafı etkinliklerin belirtilen saatte başlıyor ve bitiyor olmasıydı.

Fuarın yıldızı, hiç kuşkusuz Nobel ödüllü yazarımız Orhan Pamuk'tu. Fuarın bu yılki onur konusunun Türkiye olmasında önemli derecede etkisinin olduğunu düşündüğüm Orhan Pamuk, her an her yerdedi. Resmi açılıшта ve fuarın en merkezi alanında sohbetlerin düzenlendiği mekan olan Das Blaue Sofa'da konuştu. Hep ilgi odağıydı, röportajlar yaptı, imza verdi, fotoğrafları çekildi.

Prof. Dr. Doğan Atılğan ile fuarda gezerken Sayın Pamuk ile karşılaştık. Kısa bir tanışma faslından sonra, Orhan Pamuk ile ilgili ortak bir konu bulmak adına 43. Kütüphane Haftası'nda yaşadığım bir olayı yazarımıza hatırlattım. Isparta'nın Sütçüler İlçesi Kaymakamı'nın 2005 Yılında 43. Kütüphane Haftası'nın kutlandığı süreçte Orhan Pamuk tarafından yazılan romanları, kamu kurumları ve kütüphanelerden toplatmaya kalkmıştı. Türkiye'de bir daha kitaplar toplatılmasın, yakılmasın, yasaklanmasın düşüncesi doğrultusunda Milli Kütüphane'de "Toplatılan Yayınlardan Seçmeler Sergisi" açmıştık. Aynı hafta cereyan eden bu olay, sergimizin üzerine tuz biber olmuştu. Sütçüler Kaymakamı'nın bu girişimi üzerine, birçok gazetede Derneğimizin konu ile ilgili basın açıklamaları çıkmıştı. Pamuk, bizim açıklamalarımızı da okumuş ve bana; "Size çok teşekkür ederim. Çok cesur bir çıkış yaptınız. Gerçi siz mesleğinizin gereğini yaptınız ama... Türkiye'de bu işerin ne kadar zor olduğunu ben gayet iyi biliyorum" dedi.

Ayrıca kendisi, zaman açısından uygun olduğu takdirde, Türk Kütüphaneciler Derneği'nin etkinliklerine katılabileceğini söyledi. Pamuk ile sohbetimizden, sivil toplum örgütlerinin kendilerini ilgilendiren konulara duyarlı olmasının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha anladım.

Fuarda bulunan ve bizim karşılaştığımız diğer Türk yazarlar arasında Elif Şafak, Yılmaz Erdoğan, Metin Üstündağ, Pınar Kür, Murathan Mungan, Nazlı Eray, Oya Baydar, Hilmi Yavuz, Refik Durbaş, Murat Belge, Jale Parla, Ahmet Çiğdem, Hasan Bülent Kahraman, İlhan Tekeli ve Kürşat Başar'ı sayabilirim.

Fuar alanı yalnız binalardan oluşmuyordu. Binaların arasındaki Agora adı verilen alanda sergilerin bulunduğu çadır sürekli doluydu. Türkiye'den gelen ye-

di serginin bulunduğu bu çadırda, Türk kahvesi ve baklava ikram edilerek tanıtıma katkıda bulunuluyordu.

Frankfurt Kitap Fuarı'nın ülkemizdeki okuyucu odaklı kitap fuarlarından ayrılan farkı daha çok profesyonellere yönelik bir fuar yani ihtisas fuarı olmasıdır. Önceden planlanan görüşmelerin yapılması, yeni sözleşmeler yapılması, sözleşmelerin yenilenmesi, gelecek için hedefler belirlenmesi vb. ortamlar bende, özellikle yayıncılar için oluşturulmuş bir alışveriş ortamı izlenimi uyandırdı. Kitap satışı yapılmısa da, yüzlerce ziyaretçinin 25 AVRO karşılığında bilet alarak alanı dolaşması ve ticari bağlantı kurmak için gerekli "sıcak talep" ortamının yaratılmasına tanık olmak, bu izlenimi daha da güçlendirmiştir. Kitap satın almak isteyenler için ise fuarın ana girişinin önünde eski kitaplardan renkli albümlere kadar pek çok seçeneğin bulunduğu kitap stantları vardı.

Frankfurt Kitap Fuarı'nı gıpta ile gezdim ve ülkemizde de benzer uluslararası kitap fuarlarının neden yapılamadığına ilişkin soru işaretleri ile Türkiye'ye döndüm.

Kitap Fuarı izlenimlerimi kaleme aldığım sıralarda değerli Hocamız Prof. Dr. Osman ERSOY 24 Ekim 2009 tarihinde vefat etti. Türk kütüphaneciliği ile özdeş bir yaşamın ardında kalanları düşünürken, bırakınız Frankfurt Fuarı kadar uluslararası nitelikte bir kitap fuarını, bulunduğu bölge ve mensup olduğu uluslararası kuruluşlar arasında kayda değer bir kitap fuarını kurumsallaştıramayan ülkem adına üzüntüm biraz daha arttı. Çünkü benzer organizasyonlara imza atabilseydik, Türkiye'nin başta halk kütüphaneleri olmak üzere bilgi ve kütüphane politikalarına yön veren kuruluşlarının yapısal sorunları zaten aşılmış olurdu ve Hocamız da bunu sağlığında görürdü.

Özellikle işsiz kaldığım dönemde gösterdiği yakın ilgi ve yönlendirmeyi ömrümün sonuna kadar unutamam. Kendimi psikolojik olarak çok yalnız hissettiğim o süreçte, sadece bir mesleki büyüğüm olarak değil, günümüzde sayısı yok denecek kadar azalan "kötü gün dostu" olarak verdiği destek, sıkıntımı önemli ölçüde hafifletmişti. Vefatının ardından geçen şu birkaç aylık süreçte Osman Hoca'nın bıraktığı boşluğu daha fazla hissetmeye başladığımı düşünüyorum. Bu boşluğu içimizde hem taşımak hem de alışmak zorundayız değil mi?

Ruhunuz şad, mekanınız cennet olsun değerli Hocam.